

MEDEDELINGENBLAD
van de
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP
voor
INDIVIDUAL PSYCHOLOGIE

24e jaargang No. 3

Maart 1975

Redactie: G.H. v. Asperen-Doorwerth
Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman - 's-Gravenhage.

Redactie-adres: Mevr. J. Stach-Vrolijk
Pentislaan 1A, Aerdenhout, Telefoon 023-243263.
Secretaresse.

IN MEMORIAM

"Begin december 1974 overleed op 92-jarige leeftijd mevrouw Gerardine Polak-de Meyer, die met veel energie werkte voor de Ind. Ps. ideeën in ons muziekonderwijs. Zij nam het initiatief tot de oprichting van Volksmuziekscholen, Jeugdconcerten en muziek in de lagere school en dat niet alleen, maar verfriste en herleefde ons muziek-onderwijs door de Adleriaanse ideeën, die zij daarin toepaste, en met behulp van o.a. Willem Gehrels, ontwikkelde".

Tot zoverre het bericht dat ons uit de U.S.A. werd toegezonden door een oud-lid van de Werkgemeenschap mw. Rose Marion Mossell (Roosje Mossel).

Van onze kant zouden wij graag hieraan toe willen voegen dat Mevr. G. Polak-de Meyer, heengegaan op zo'n hoge leeftijd, nog slechts door weinigen gekend, toch in ere en herinnering zal gehouden worden vooral door het vele toegewijde werk dat zij met al haar kracht heeft gegeven als Hoofdredactrice van de eerste 7 jaargangen 1951 t/m 1958 van dit blad.

Zij was docente aan de cursus in 1947/48 en leidde jarenlang een studiekkring voor I.P.

Zij was één van de steunpilaren in de eerste jaren.

Mevr. L.M.C. R.-St.

Samenvatting van de voordracht „Bedrog en Zelfbedrog” door onze voorzitter de Heer G.H. van Asperen, psychotherapeut, Gehouden op 18 januari 1975, te Amsterdam.

BEDROG EN ZELFBEDROG

De mens is een zoeker naar harmonie tussen twee in hem levende hoofdstrevingen. De eerste is het streven naar groei, ontwikkeling, uitbreiding, verrijking, vrijmaking, zelfverwezenlijking.

De tweede is het streven naar veiligheid, acceptatie, aandacht, waardering, saamhorigheid, coöperatie.

Deze harmonie is als alle idealen even onbereikbaar als onontkoombaar.

De ideale mens in een ideale wereld zou evenals zijn medemensen de fundamentele gelijkwaardigheid van de mensen aanvaarden en geen enkele vorm van discriminatie kennen. In zo'n wereld zouden vele horizontale bindingen tot sterke gevoelens van gemeenschap (Adler) of van intimiteit (Berne) leiden en zou ook de persoonlijke ontwikkeling van de mens in, door en voor de gemeenschap de beste kansen krijgen. Omdat er een grote afstand is tussen dit ideaal en de realiteit en omdat het zaak is deze afstand te verkleinen, moeten we een zo duidelijk mogelijk beeld trachten te krijgen van wat er zich in en tussen mensen afspeelt. Het eerste dat ons dan opvalt is, dat de mening die de mens heeft over zichzelf en zijn plaats in de wereld nog altijd in belangrijke mate wordt gevoed uit de filosofie van de ongelijkwaardigheid, van het boven-onder, meer-minder, waardevol-waardeloos, machtig-machteloos etc. Door deze verticale zienswijze en de vele waardeschalen die gehanteerd worden is de mens voortdurend in de verleiding zich onvoldaan te voelen over zijn plaats op een of meer van deze verticale lijnen.

Hij kan immers altijd wel biologische, sociale, economische en vele andere vergelijkingslijnen vinden waarin hij minder waard is dan de zorgvuldig daarvoor uitgekozen vergelijkingspersonen.

De bedoelde gevoelens van onvoldaanheid, insufficientie, onwaarde, te kort schieten, te kort gedaan worden, afgewezen te worden, onbelangrijkheid, schuld enz. worden door Adler samengevat als minderwaardigheidsgevoelens.

In principe heeft de mens twee mogelijkheden om zijn minderwaardigheidsgevoelens te boven te komen.

De eerste is de acceptatie van de filosofie van de gelijkwaardigheid, van de horizontale visie op de intermenselijke relaties en de beoefening van de daarop gebaseerde harmonische levensstijl.

Gelijkwaardigheid als uitdaging (Dreikurs).

De tweede is de methode om binnen de verticale visie door streven naar een of andere vorm van macht en een of andere vorm van veiligheid te komen tot een lustgevoel dat bedrieglijk op harmonie lijkt.

Deze methode zouden we eigenlijk die van de — of een neurotische levensstijl moeten noemen, maar omdat door innerlijke en uiterlijke omstandigheden niemand de kans krijgt geheel in horizontale relaties te leven, kunnen we de denkbeeldige lijn tussen gezondheid en ziekte of gestoordheid beter minder perfectionistisch trekken. Als we proberen te beschrijven wat er zich in verticale relaties afspeelt kunnen we de beoordeling van de mate van aanvaardbaarheid van bepaalde gedragingen dan overlaten aan de betrokkenen. Wat ons bezighoudt is hoe wij acties, reacties, transacties beter kunnen zien en doorzien.

Daarvoor is het nodig de afkomst, de voorgeschiedenis en daardoor de bedoelingen van deze acties te onderzoeken.

Dit onderzoek wordt vergemakkelijkt door deze voorgeschiedenis in enkele fasen te verdelen. Ik kies hiervoor de volgende:

1. de meningsvorming.

de mening die de mens zich in de jeugd vormt over zichzelf en zijn plaats in de wereld is een subjectieve conclusie uit verstandelijke en gevoelservaringen.

2. de doelstelling.

uit de voorlopige plaatsbepaling wordt geconcludeerd welke soort macht, veiligheid of solidariteit zal worden nagestreefd.

3. de basisopstelling.

de grondhouding of basispositie wordt vaak ten onrechte onder de naam karakter als statisch, als „meegekregegen“ gepresenteerd in plaats van als gekozen uitgangspunt.

4. keuze van de levensstijl.

de levensstijl is een van de basisattitude uit gevormd complex van strategieën, het is het gedragspatroon.

5. de manifestatie van de levensstijl.

wat waarneembaar wordt zijn de gedragingen die onder verschillende benamingen als woorden, gebaren, acties, expressies, creaties, symptomen enz. van elkaar te onderscheiden zijn.

Voor we nagaan wat we met deze fase-indeling kunnen doen zijn enkele opmerkingen nodig.

1e. De fasen zijn niet van elkaar te scheiden, alleen te onderscheiden.

Het kind gedraagt zich van het begin af in overeenstemming met een basisgevoel van behagen of onbehagen. De volwassene zal als het goed is van ervaringen blijven leren en zo via meningsverandering, wijzigingen in doelstelling, opstelling, levensstijl en gedragingen aanbrengen.

2e. Onderweg van de meningsvorming naar het gedrag kan nogal wat verwarring optreden door tendentieuze apperceptie, tendentieuze interpretatie, diep ingrijpende belevenissen, tegenstrijdige doelstellingen die aanleiding kunnen zijn tot afweren van ervaringen, ontkennen of verbergen van motieven, bedoelingen, gevoelens en tot andere vormen van bedrog en zelfbedrog.

3e. Bedrog en zelfbedrog zijn vaak moeilijk uit elkaar te houden, omdat ze elkaar soms uitlokken bijvoorbeeld als overwegingen van veiligheid en zelfgevoel met elkaar in strijd zijn.

Na deze opmerkingen zal het duidelijk zijn dat het om iemand werkelijk te leren kennen vruchtbaarder is van gedragingen van het hier en nu uit te gaan dan van de voorstelling die iemand geeft of heeft van de motivatie van zijn eigen gedrag.

Het doorzien van gedrag, namelijk het opsporen van respectievelijk de erachter liggende levensstijl, attitude, bedoeling en mening is vaak niet gemakkelijk. Het gaat hierbij eigenlijk altijd om gedrag met bijbedoelingen. Gedrag zonder bijbedoelingen behoeft niet onderzocht te worden. Het is gezonde, zuivere expressie en communicatie. Het opsporen van bedrog en zelfbedrog achter het gedrag vraagt technieken die geleerd kunnen worden. Belangrijke bijdragen hieraan hebben bijvoorbeeld de Gestalttherapie en de Transactionele Analyse geleverd.

De eerste door het bestuderen van lichaamshoudingen, bewegingen, non-verbale en verbale symptomen.

Voorbeelden van het laatste: het gebruik van je of men inplaats van ik, presenteren van impressies als feiten.

De Transactionele Analyse door het bestuderen van het game-gedrag.

Berne beschrijft een groot aantal transacties, zich herhalende gesprekken met oneerlijke bijbedoelingen. Deze bijbedoelingen zijn pogingen tot verhoging van het zelfgevoel, tot macht, tot overwinnen van de ander, tot excuseren, tot imponeren enz. Omdat games eigenlijk niet de juiste remedie zijn moeten ze steeds opnieuw en in toenemende dosis worden gebruikt. Ze zijn dus verslavende middelen tegen het minderwaardigheidsgevoel.

Pogingen de games te classificeren zijn door Berne en anderen wel gedaan maar voor mijn gevoel niet op bevredigende wijze.

Gebruikte literatuur:

1.	H. and R. Ansbacher	The Individual Psychology of Alfred Adler
2.	B.H. Shulman and U.H. Mosak	Various purposes of symptoms.
3.	G.J. Mozdrietz and T.J. Loffman	Games Married Couples Play
4.	E. Berne	Mens erger je niet
5.	G.H. van Asperen	Psychotherapie. G.H. van Asperen.

*SAMENVATTING VAN DE DISCUSSIE,
GEHOUDEN OP DE ALGEMENE LEDENVERGADERING
VAN 19 OKTOBER 1974 TE AMSTERDAM.*

Nadat de aanwezige leden en enkele briefschrijvers als hun nadrukkelijke wens te kennen hadden gegeven dat de Werkgemeenschap moet worden voortgezet ontstond er een levendige discussie over de wijze, waarop dit het best zou kunnen geschieden.

In de allereerste plaats werd de mening uitgesproken dat de hr. van Asperen eigenlijk onvervangbaar is, want hoe iemand te vinden die zo diepgaand overtuigd is en ook in levensbeschouwing zozeer doortrokken is van de Individualpsychologie dat hij de werkgemeenschap kan vertegenwoordigen en inspireren, iemand dus die de I.P. niet ziet als één der vele andere meer of minder geslaagde vormen van psychotherapie.

Het werd in twijfel getrokken of er wel jonge mensen te vinden zullen zijn, die de leden kunnen waarborgen, dat de principes van de I.P. in stand gehouden zullen worden.

Kán de I.P. echter worden voortgezet, hóe ver moet er dan gegaan worden in samenwerking met andere stromingen.

De hr. v. Asperen nam, aangezien zijn naam genoemd werd, als eerste het woord en wij willen U zijn mening niet graag onthouden:

„Stel dat de Werkgemeenschap niet verder zou kunnen voortbestaan, omdat van Asperen zijn voorzitterschap beëindigen zou, dan zou de gehele Werkgemeenschap inclusief spreker, het VERKEERD GEDAAN HEBBEN. De voorzitter zou dan een MACHTS-POSITIE HEBBEN OPGEBOUWD en anderen geen kans gegeven hebben zich te ontplooiën. De leden daarentegen zouden zich in dat geval te verwijten hebben dit te hebben toegestaan.

Blijkt er echter schrik te ontstaan bij 'de vraag' of iemand anders het ook zou kunnen, dan heb je het als voorzitter nog zo gek niet gedaan.

En mocht iemand anders dan het werk voortzetten, wel'swaar met een eigen stijl, dan zal zeker blijken, dat het niet alleen gáát, en dat het geen achteruitgang zal blijken, maar zelfs een vooruitgang, door het nieuwe dat erin komt. Zo was het ook vroeger, toen iedereen dacht dat wel nooit iemand dr. Ronge zou kunnen vervangen. En zo zullen er ook nu mensen gevonden moeten worden, die het werk overnemen en voortzetten. Zij zullen het dan anders doen, moderner waarschijnlijk en beter op de hoogte blijven van de ontwikkeling, dan spreker het in het vervolg zou kunnen doen. Zij zouden een zeker conservatisme tegen houden en open blijven voor het nieuwe dat de tijd meebrengt”.

De hr. v.A. is echter wel van mening dat het voorzitterschap in de toekomst anders geregeld zou moeten worden. Er schuilt een gevaar in een te lang aanblijven. Tenslotte kan de hr. van Asperen zich slechts één reden voorstellen, waarom de I.P. zou ophouden te bestaan, nl. **INDIEN ZIJ GEHEEL ZOU KUNNEN OPGAAN IN EEN GROTERE GROEP.** Dit echter is thans nog niet aan de orde, nú heeft de I.P. nog een eigen gezicht.

Er wordt een voorstel gedaan dat de voorzitter gedurende zijn laatste jaar gaat samenwerken met de toekomstige opvolger, opdat deze ingewerkt wordt.

De heer van Asperen stemt hiermee in en zegt reeds te zoeken naar een opvolger. Hij doet hierbij een dringend beroep op de leden om mee te zoeken naar mensen die zij capabel achten en dit geldt tevens voor mensen die in de wetenschappelijke commissie opgenomen zouden kunnen worden.

EEN KLACHT wordt geuit, dat velen het gevoel hebben te weinig contact met de andere leden te hebben. Men luistert naar een voordracht, neemt deel aan de daarop volgende discussie en spreekt elkaar daarna niet meer.

De voorzitter herinnert hierbij aan de gespreksgroepen, die helaas op één na reeds ver-

dwenen zijn. De indruk bestaat dat de jongeren liever onder elkaar blijven en modernere stromingen erin zouden willen betrekken.

Een docent-lid voert aan, dat de werkgemeenschap reden tot voortbestaan heeft **ZO- LANG ER MENSEN ZIJN DIE ER IETS IN VINDEN EN ER DOOR GROEIEN**. Voorwaarde hiertoe is dan wel **VOLDOENDE ACTIVITEIT EN LEVENSVATBAARHEID**.

En dit wordt momenteel als een uiterst zwak punt gezien. Waar kunnen bv. nieuwe docenten gevonden worden.

Dan rijst nog de vraag of de Werkgemeenschap een open - of gesloten groep moet zijn. Open groep - dan de mogelijkheid tot verlies van identiteit, dit kan gevoeld worden als oorsprongverloochenend. Gesloten groep - dan zou de I.P. een soort religieuze secte gelijken, die men moet beschermen of een groep die een positieve inbreng zou kunnen hebben in de wereld.

Verbindt men de impulsen met de inhoud van de I.P. op de wijze van: „Zo heeft Adler het gezegd, zo wordt men een goed mens” enz. dan wordt de Werkgemeenschap een uitstervende secte. Gebruikt men echter het **OPTIMISME**, de **ZELFVERANTWOORDELIIKHEID**, waardoor men zichzelf en vandaaruit zijn omgeving kan veranderen, dan is er plaats voor het opnemen van nieuwere stromingen, dan is er reden van bestaan.

In het laatste geval hangt het voortbestaan niet alleen af van de voorzitter, maar van **CAPACITEITEN**.

Het is niet goed alleen maar af te wachten tot mensen zich komen aanbieden, er moeten mensen worden gevraagd.

Er werd een naamsverandering gesugereerd bv. „**WERK- en STUDIEGEMEENSCHAP** voor nieuwe psychologische stromingen, verwant aan Adler's Individualpsychologie”. Men bedenke dat bij verlenging van de werkgemeenschap met weer 29 jaar (zie statuten art. 2) het jaar 2000 wordt bereikt. Jongeren blijven niet staan bij Adler alleen. De gebondenheid aan de persoon van Adler ligt voor de jongeren reeds nú in het verleden, laat staan in het jaar 2000. Dit zou mogelijk ook nu de reden zijn dat nieuwere stromingen zoals de „trans-actionele analyse” van Berne e.a. beter aanslaan. Daarom zou er haars inziens doorgedaan moeten worden op ruimere basis.

Voorzitter is het hier niet geheel mee eens. Hij zegt dat de naam „Individualpsychologie” of wel „de psychologie van het ondeelbare geheel” niet gekoppeld behoeft te blijven aan de persoon van Adler.

Hij wijst erop dat hij nog steeds de cursus begint met het aangeven van de basis van de **INDIVID ALPSYCHOLOGIE: FICTIONALISME - FINALISME - TOTALISME**, ten einde hier ook andere psychologieën aan te kunnen toetsen.

Het is minder belangrijk wie de naam bedacht heeft, evenals bij de Gestaltpsychologie, waar men ook de naamgever niet meer kent.

Ook waar men spreekt van de psycho-analytische psychologie is men niet bij de psychoanalyse van Freud blijven staan, want ook daar zijn andere stromingen bij gekomen. Wel stemt de hr.v. Asperen er mee in om in de toekomst andere stromingen op te nemen.

Zouden jongeren hier en daar de individualpsychologie enigszins overleefd vinden dan zou de mogelijkheid te overwegen zijn van aansluiting bij *de humanistische psychologie*.

Samenvatting en conclusie van het eerste punt: **HET VOORTBESTAAN VAN DE WERKGEMEENSCHAP** is dat alle aanwezigen het er over eens zijn dat de werkgemeenschap moet worden voortgezet. Aangezien er momenteel echter niet tot definitieve besluiten gekomen kan worden zal het bestuur en de wetensch. commissie alle naar vorengebrachte punten overwegen en de leden in een later stadium op de hoogte brengen.

De resterende punten worden verder kort afgehandeld door tijdgebrek.

Punt 2.: *Moet de verkiesbaarheid in het bestuur eindeloos of aan tijd gebonden zijn.*

Een duidelijke uitspraak is wenselijk.

Verschillende bestuursleden hebben geweldig werk verricht, dat bijzonder moeilijk is om aan anderen te verkopen. Als een periode verlopen is zal hij daarom vaak bereid zijn zijn werk nog voort te zetten. Zo iemand kan tenslotte het werk moeilijk uit handen geven en wie zal dan de moed hebben hem of haar mee te delen dat „dit jaar geen nieuwe kandidaatstelling meer volgt“.

Het lijkt het bestuur wenselijk dat de herkiesbaarheid in de organisatie wordt ingebouwd. Gevoelsmoeilijkheden t.a.v. personen kunnen hierdoor vermeden worden.

De vraag of het gelukken zal iedere periode nieuwe mensen aan te trekken, blijft echter bestaan. Iemand merkt op dat het onverstandig is een bepaling op te nemen waaraan niet voldaan kan worden.

Het bestuur en de wetensch. comm. zullen zich hiermee bezig houden en met event. alternatieve voorstellen komen.

Een ander lid stelt voor om de afgetreden bestuursleden aan de wetensch. comm. toe te voegen.

Voorzitter maakt duidelijk dat dit op praktische bezwaren stuit.

Bestuursleden zoals penningmeester, cursusleidster, bibliothekaresse etc. zijn uitstekende bestuursleden, doch kunnen zich in een wetensch. comm. niet of niet helemaal waar maken.

Gevraagd werd: of het wel wenselijk is om iedere korte periode een andere cursusleidster te kiezen. Dit zou inderdaad een probleem zijn beaamt de voorzitter.

Hij vraagt zich wel af of het wenselijk is om de cursus en cursusleiding los te koppelen van het bestuur der werkgemeenschap.

Het blijft echter dan steeds mogelijk om hen uit te nodigen wanneer op de agenda punten, de cursus betreffende voorkomen.

De punten 3 en 4 betreffende vernieuwingen t.a.v. bijeenkomsten en het „Mededelingenblad“ brachten weinig op. Mogelijk zouden de leden aangespoord kunnen worden om bijdragen te leveren voor het blad. Betreffende de bijeenkomsten is er de vraag naar meer contact onderling, doch hoe dit tot uitvoering te brengen is nog een onbeantwoorde vraag.

EINDELIJK EEN ANTWOORD?

Het was in het begin van de 30er jaren: een 4-daagse conferentie in de School voor Wijsbegeerte te Amersfoort, — onderwerp:

„Opvoeding in het Onderwijsmilieu“

met twee „groten“ als inleiders: Dr. Fritz Künkel (ons wel bekend) en Kees Boeke (stichter van de „Werkplaats Kindergemeenschap“ te Bilthoven. Tot slot een discussie tussen hen beiden.

Kees Boeke bracht naar voren dat „het Wij“, wat Dr. Fritz Künkel o.a. als thema had behandeld, steeds opnieuw een ander „Wij“ tegenover zich gesteld zal zien, zodat de verlangde en verwachte gemeenschap steeds verder weg wijkt en wegwijken zal. Hij wilde dat kinderen zouden opgroeien in een sfeer, die van het begin af alomvattend was, universeel, kosmisch.

Kinderen zullen moeten weten en vooral ook voelen dat ze leden zijn van de mensheid. Zij moeten voelen dat ze ER BIJ HOREN, bij het grote samenhangende geheel van alle mensen. „Er is maar één volk“ zei hij, „dat is de mensheid, er is maar één vaderland, en dat is de aarde“.

Dr. Fritz Künkel had geantwoord, dat hij „het Wij“ niet als een afgeslotenheid bedoelde,

maar als een organisch geheel met overgangen naar een steeds wijder verband. Kees Boeke echter liet zien hoe desondanks het steeds uitbreidende „Wij”, naar buiten toe, collectief optreedt als een sterker en groter „ik”, een machtiger subject met het gevaar dat de individuele leden hun persoonlijke verantwoording verliezen of ondergeschikt maken aan een collectief doel of streven. Voorzover ik me herinneren kan kwam de discussie niet tot een afronding. Beide sprekers hielden vast aan hun visie en de toehoorders gingen huiswaarts met een open vraag.

De hieropvolgende 40 jaar gaven wel een demonstratief antwoord:

De wereld verdeeld in een tweemaal „Wij” en wie niet vóór is, is tegen. KERSTMIS 1974. De rede van koningin Juliana:

„HET GAAT NIET OM HET IK, MAAR OM HET JIJ EN HET JULLIE.

Niemand kan gedijen, laat staan gelukkig zijn dan in gemeenschap”.

Jij en jullie zijn de anderen, die ik niet ken, die mij vreemd zijn en die vóór mij een andere wereld vertegenwoordigen.

Ik kan die vreemde wereld, die ander, afwijzen, bestrijden ,of zelfs gebruiken of misbruiken. Ik kan voor die ander bang zijn, op de vlucht gaan, hem ontlopen enz.

Dat is echter allemaal een ontmoeting vanuit mezelf – en daarom in het geheel geen ontmoeting. „Het gaat niet om het ik, niet om wij maar het gaat om jou en jullie”.

Met dit „het gaat om.....” wordt „het betrokken zijn op de ander” uitgedrukt en daarmee vervalt automatisch de betrokkenheid op mijzelf, want hoe zou ik naar twee kanten tegelijk betrokken kunnen zijn?

Steeds ontmoeten we een ander, steeds blijven we anderen ontmoeten, maar laat het dan niet zijn vanuit een kleine vesting (ons „ik” ons „subject”) of als een grote macht, die de ander tegemoet treedt, als vijand, als diplomaat, als object.

„Niemand kan gedijen, laat staan gelukkig zijn dan in gemeenschap” – en ik en jij vormen zo’n gemeenschap als het gaat om de ander.

L.M.C. R.-St.

WETENSCHAPPELIJKE COMMISSIE

Doordat de hr. F.M. Sachs wegens gezondheidsredenen i.v.m. een overvloed van werkzaamheden enige tijd niet heeft kunnen deelnemen aan het werk van de Wetenschappelijke Commissie en thans zijn plaats weer heeft ingenomen is het ons een groot genoegen zijn naam weer aan de lijst van leden dezer Commissie te kunnen toevoegen.
red.

BIBLIOTHEEK

Mevr. J.J. Ypes-Camman schonk de werkgemeenschap een boek:
Selbstschädigung durch Neurose door Ringel. Hartelijk dank mevrouw Ypes!

TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHOTHERAPIE

De Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie geeft met ingang van januari 1975 bovengenoemd tijdschrift uit.

Het is een tijdschrift voor psychotherapeuten en voor hen die zich in de psychotherapie willen bekwamen.

Het verschaft informatie over nieuwe ontwikkelingen, opleidingen, wetenschappelijk onderzoek, casuïstiek enz.

Het wil de uitwisseling van bevindingen en inzichten tussen Nederlandstalige psychothera-

peuten bevorderen en de onderlinge discussie stimuleren.

Daarbij staan twee basisgedachten centraal:

Eenzijds de overtuiging dat psychotherapie naast een kunst ook een vak is en een wetenschap. De redactie wil dan ook de theoretische kennis vermeerderen en daardoor het praktisch handelen verbeteren.

Anderzijds de overtuiging dat elkaar negerende stromingen en bewegingen leiden tot verkettering en verstarring, terwijl juist het complementaire karakter en de overeenkomsten in welke psychotherapeutische methode dan ook in de richting van de eenheid van het vak wijzen.

Het tijdschrift verschijnt 5 x per jaar met een gemiddelde omvang van 48 pagina's per nummer. De abonnementsprijs bedraagt fl.40,- per jaar.

Studerenden genieten een reductie van 20 procent.

Abonnementenadministratie: Van Loghum Slaterus, Postbus 23, Deventer.

ADRESWIJZIGINGEN

Mw. H. Hellema - de Vlieg, naar Schrijnwerkershof 3, Bunnik, tel. 03405-3995

Mw. C.L. Huiberts naar Kasteelflat Ravestein, Groningensingel 263, Arnhem, tel.085-213110

Hr. W.F. Robberts naar Wilhelminaplantsoen 20, Berkel-Enschot N.B., tel. 04251-1129

Mw. A. de Groot naar Zwanevlot 309, Zutphen, tel. 05750-20303

Jhr. H. de Ranitz naar Johan van Oldenbarneveltlaan 20, Den Haag, tel. 070-543213

Mw. M.Th.H.Meijers naar Bos en Vaartstraat 24, Haarlem

Mw. W. Bot, naar Hakfort 115, Amsterdam/Bijlmermeer, tel. 020-984693.

I.P.N.L. INDIVIDUALPSYCHOLOGY NEWS LETTER

uitgegeven door Paul Rom te Londen

Wij willen onze leden graag nogmaals attent maken op de mogelijkheid bovengenoemd blad 6 x per jaar te ontvangen tegen de door de Werkgemeenschap zeer laag gehouden prijs van fl.5,- per jaar (te verrekenen tegelijk met de contributie-betaling).

De Newsletter is door zijn veelzijdige informatie zeer de moeite waard.

Geeft u per briefkaart of telefoontje op bij onze secretaresse:

Mevr. H. Gans-van Weerden,

Prins Hendrikkade 129¹

AMSTERDAM C.

tel. 020-62768

red.

Niet door de dingen
wordt de mens verontrust
maar door zijn mening
over de dingen.

EPICETUS